

Respons

Ukraina: Mobilisering til militæret

- Hva innebærer mobiliseringen til militæret?
- Hvilke grupper blir ikke innkalt til mobilisering?
- Hvor mange blir innkalt?
- Hvordan foregår innkallingen?
- Møter de mobiliserte opp?
- For hvor lang tid blir man mobilisert?
- Hvor lang er opplæringstiden?
- Hva er straffen for å unndra seg mobiliseringen?

Innledning

Våren 2014 ble en del av Ukraina, Krim-halvøya, annektert av Russland. I de østlige områdene startet russisk-vennlige opprørere, godt hjulpet av Russland, en kamp for å løsrive disse områdene. Ukraina syntes dårlig forberedt, og hadde lite å stille opp med mot Russland/russisk-vennlige opprørere.

Det ukrainske forsvaret har blitt neglisjert i mange år. Dessuten har det vært høy grad av korrupsjon i militæret, slik at det for eksempel har vært relativt lett å kjøpe seg fri fra tjeneste. I 2013 ble det bestemt at den obligatoriske militærtjenesten skulle avskaffes. Det skulle satses fullt og helt på frivillige kontraktsoldater (UPI 2013).

Da krigshandlingene brøt ut, satset Ukraina i stor grad på frivillige enheter (UT Ukraine Today 2015). I begynnelsen opererte mange av disse militære enhetene til dels på egen hånd (Global Security u.å.b).

17. mars 2014 ga presidenten ordre om at det skulle innføres delvis mobilisering. Det skulle satses på personell som allerede hadde militær erfaring. I mai 2014 ble det bestemt at den obligatoriske verneplikten skulle gjeninnføres.

Ukraina har ikke erklært krigstilstand. Det betyr at det er lovene og reglene for fredstid som gjelder.

Respons Ukraina: Mobilisering til militæret

Denne responsen ser nærmere på ulike sider ved mobiliseringen til det ukrainske militæret. Mobilisering til opprørshærene i de østlige områdene av landet vil ikke bli belyst. Vi går heller ikke inn på rekrutteringen til de frivillige enhetene. Våren 2015 har Landinfo også skrevet en egen respons om obligatorisk militærtjeneste.

Landinfo har kun brukt åpne og lett tilgjengelige kilder. De aller fleste er engelskspråklige. I noen tilfeller finnes informasjonen bare på ukrainsk/russisk.

Delvis mobilisering i 2015¹

19. januar 2015 undertegnet president Porosjenko loven som godkjente dekret nr. 113-VII av 15. januar 2015 «On Partial Mobilization». Dekretet åpner for tre nye runder med innkallinger til mobilisering i 2015 (Press office of President Petro Poroshenko 2015).²

Den fjerde runden, altså den første i 2015, skulle starte 20. januar, og innkallingsperioden skulle være 90 dager.³ Den femte runden skulle være i april og den sjette i juni, begge med en periode for innkalling på 60 dager.

Det er menn som tidligere har tjenestegjort, menn som er egnet for stridssituasjoner, som kan kalles inn (RIA Novosti 2015a; Liga Novosti 2015).⁴ Mennene må være i alderen fra 25 til 60 år⁵ (Podrobnosti 2014). Kvinner opp til 50 år kan også bli innkalt (RIA Novosti 2015a).⁶ Kvinner fra 25 til 50 år blir gjerne innkalt til oppgaver innen helse og kommunikasjon (Liga Novosti 2015).

Det skal kalles inn personer fra alle oblaster,⁷ bortsett fra Donetsk og Luhansk (Podrobnosti 2014). Denne kilden nevner ikke Krim. Liga Novosti (2015) skriver at ingen i de okkuperte områdene vil bli innkalt. Derimot kan ukrainske statsborgere i de okkuperte områdene frivillig melde seg til tjeneste. De må da forlate de okkuperte områdene og melde seg for ukrainske militære myndigheter. Flere fra Krim tjenestegjør i Donbass, ifølge militære kilder gjengitt i Liga Novosti (2015).

De som blir mobilisert, må bestå en omfattende medisinsk sjekk og ha en sterk, patriotisk glød (Podrobnosti 2014).

Enkelte grupper er eksplisitt unntatt fra å kunne bli innkalt til mobilisering. Det gjelder blant andre de som har tre eller flere barn (under 18 år), de som har funksjonshemmede familiemedlemmer som de har fulltids omsorg for og heltidsstudenter (Podrobnosti 2014). Bestemte kategorier i bestemte yrker, såkalt nøkkelpersonell, er også fritatt. Det kan gjelde for

¹ Ukraina har innført det landet kaller delvis mobilisering. Det er vedtatt at dersom situasjonen tilsier det, kan den delvise mobiliseringen trappes opp til full mobilisering. I denne responsen bruker vi begrepet mobilisering også om dagens situasjon, der det formelt sett dreier seg om delvis mobilisering. Se mer om dette under overskriften «Potensiell opptapping av mobiliseringen gjennom ulike bølger».

² De tre første rundene med mobilisering skjedde i 2014. Se mer om dette under overskriften «Delvis mobilisering i 2014».

³ En innkallingsperiode er den tiden de militære myndighetene kan bruke på å kalle inn.

⁴ Liga Novosti (2015) henviser til generalmajor Vladimir Talalay.

⁵ Dersom personer under 25 år ønsker å tjenestegjøre under mobiliseringstiden, kan de verve seg (Liga Novosti 2015).

⁶ Grytsenko (2015) henviser til en kilde i generalstabens som sier at rundt 100 kvinner tjenestegjør i krigsområder, men ikke ved fronten. De fleste av dem er der frivillig.

⁷ Prosentdelen som blir innkalt, skal være den samme i hver enkelt oblast (Liga Novosti 2015).

Respons Ukraina: Mobilisering til militæret

eksempel religiøse ledere,⁸ parlamentsmedlemmer og lærere (Grytsenko 2015). Heller ikke de som av helsemessige grunner er erklært uegnet for militærtjeneste, vil bli innkalt (Liga Novosti 2015).

Myndighetene uttaler at de forsøker å få til en smidig rotasjon av personell. Innkallingene vil derfor bli kombinert med demobilisering av grupper som er involvert i spesialoperasjonene i Donbass (Podrobnosti 2014; RIA Novosti 2015a).

Hvor mange som skal innkalles i den fjerde, femte og sjette runden, er ikke offentlig, og ulike kilder opererer med noe ulike tall. Noen kilder, inkludert militære, antyder rundt 50 000 mann i den fjerde runden (Podrobnosti 2014; Liga Novosti 2015). RIA Novosti (2015b) henviser til militære kilder som sier at det er planlagt innkalling av 200 000 personer i løpet av 2015. Grytsenko (2015) henviser til Forsvarsdepartementet og skriver at 103 500 skal mobiliseres i 2015.

Delvis mobilisering i 2014

Den aller første ordren om delvis mobilisering kom ved et presidentdekret 17. mars 2014, og ble fulgt opp av en ny innkallingsordre 6. mai 2014. Parlamentet (Verkhovna Rada) støttet begge gangene presidentens ordre, og innkallinger ble iverksatt (Liga.net 2014).

23. juli 2014 vedtok parlamentet så en ny lov om delvis mobilisering. 232 medlemmer stemte for, i en avstemning der det var nødvendig med minst 226 stemmer for at loven skulle bli vedtatt (Liga.net 2014).⁹ Samtidig ble det åpnet for en tredje runde med innkallinger. Presidentens begrunnelse var at det nå var nødvendig med rotasjon, da mange soldater hadde tjenestegjort i flere måneder. Det var videre nødvendig å øke sikkerheten langs grensa til Russland, og å få inn nye mannskaper til å forsvare landets territorium. Ingen som ble innkalt i den tredje runden skulle bli sendt direkte til anti-terroroperasjoner i øst. Alle skulle få relevant opplæring først, ifølge militære kilder (som gjengitt i Interfax-Ukraine 2014). Mens det i de to første innkallingene ble mobilisert personell som var trent for militære operasjoner, ble det i den tredje runden satt fokus på personer som kunne gå inn i støttefunksjoner for militære enheter stasjonert i sikkerhetssoner.

Etter at loven om delvis mobilisering trådte i kraft, hadde Forsvarsdepartementet, Nasjonalgarden¹⁰ og grensestyrkene 45 dager på seg til å rotere og bytte ut mannskaper (Liga.net 2014).¹¹

Den delvise mobiliseringen i 2014 gjaldt alle regionene i landet, med unntak av den autonome republikken Krim og Sevastopol. Innbyggerne her kunne imidlertid melde seg frivillig til å bli mobilisert (Prestupnosty.net 2014a).

⁸ Dette gjelder ansatte i offisielt registrerte religiøse samfunn (Liga Novosti 2015).

⁹ 17. mars 2014 hadde 275 representanter stemt for å godkjenne presidentens første dekret. Representantene for Kommunistpartiet avsto fra å stemme (Prestupnosty.net 2014a).

¹⁰ Nasjonalgarden ble 13. mars 2014, altså etter regimeskiftet, reetablert. Den er nå en såkalt lettere infanteristyrke, i skarp kontrast til Nasjonalgarden under det forrige regimet (Wikipedia 2015). Nasjonalgarden er underlagt Innenriksdepartementet.

¹¹ Innenriksdepartementets tropper blir ofte omtalt som militsiaen, og er den primære politistyrken i Ukraina. Departementet ledes i dag av Arsen Avakov, som er en sentral person i anti-opprørsoperasjonene i Donbass (Donetsk og Lugansk). Disse styrkene inngår i Ukrainas samlede tropper for anti-terrorvirksomhet (Wikipedia 2015).

Respons Ukraina: Mobilisering til militæret

Hvilke grupper skulle ikke innkalles til mobilisering i 2014?

I henhold til Liga.net (2014) og Prestupnosty.net (Chernyshev 2014) skulle bestemte grupper ikke innkalles til mobilisering i 2014. Det gjaldt:

- De som i mobiliseringsperioden allerede var innkalt av statlige myndigheter i andre sammenhenger.
- De som var erklært uegnet for militærtjeneste av helsemessige grunner for en periode opp til seks måneder.
- Menn som hadde fem eller flere barn under 16 år.
- Kvinner som hadde barn under 16 år.
- Personer som hadde omsorgsansvar for andre, og der det ikke fantes andre som kunne overta omsorgen.
- Medlemmer av det ukrainske parlamentet.

Dessuten var studenter fritatt for mobilisering. En lovendring sommeren 2014¹² presiserte at en rekke grupper av studenter og doktorgradsstudenter, på universitetet og i praksisperioden, ikke ville bli innkalt (Prestupnosty.net 2014c).

Sekretæren i Ukrainas National Security and Defense Council (RNBO)¹³, Andriy Parubiy, hevdet (som sitert i Liga.net 2014) at forsørgere i lavinntektsfamilier ikke ville bli innkalt.

Det var en øvre aldersgrense for hvem som kunne bli innkalt. Den var i utgangspunktet 40-45 år, men ble senere hevet.¹⁴

Hvor mange skulle innkalles i 2014?

Nøyaktig hvem og hvor mange som faktisk ble innkalt, er ikke offentlig kjent. Informasjonen er klassifisert, og antallet ble bestemt av den enkelte militære enhet (Liga.net 2014).

Lederen for parlamentets nasjonale sikkerhetskomité, Volodymyr Lytvyn, sa (som sitert i Liga.net 2014) at potensialet i de tre første rundene av mobilisering er én million mann pluss de frivillige. Av disse ville flere titusener få innkalling, ifølge Lytvyn.

Valentin Badrak, en ukrainsk militærekspert, opplyste (som gjengitt i Prestupnosty.net 2014a) at ved Sovjetunionens sammenbrudd og etableringen av Ukraina som egen stat i 1991, var det militære personellet i Ukraina på 700 000 mann. Ifølge Badrak kan Ukraina i dag lett mobilisere 400 000 mann fra denne gruppa, alle trente personer som ikke har passert den militære maksimumsalder.

Da det første dekretet om delvis mobilisering ble vedtatt av parlamentet i mars 2014, ble det anslått at ca. 20 000 mann ville bli innkalt til de væpnede styrkene og like mange til Nasjonalgarden (Prestupnosty.net 2014a). Da parlamentet gjorde et nytt vedtak 23. juli 2014, ble det anslått at ca. 60 000 mann ville bli mobilisert (Prestupnosty.net 2014b). Forsvarsdepartementet uttalte samtidig at inntil 50 000 mann kunne bli mobilisert, noe som i så fall ville bringe tallet på aktive tjenestemenn opp i 100 000 (UNHCHR 2014, s. 21).

Mobiliseringen gjaldt også for internflyktninger (UNHCHR 2014, s. 21).

¹² Lovens tittel i engelsk oversettelse: "Law on changes in the legislation concerning guarantees to students and graduate students who are called in for military service."

¹³ RNBO er det sentrale rådgivende organet for presidenten og parlamentet i militære spørsmål.

¹⁴ Se mer om dette under overskriften «Potensiell opptrapping av mobiliseringen gjennom ulike bolger».

Respons Ukraina: Mobilisering til militæret

Innenriksminister Arsen Avakov uttalte 16. juni 2014 (som gjengitt i Shynkarenko 2014) at det var dannet 30 bataljoner av frivillige med i alt 5600 soldater. Av disse tjenestegjorde allerede ca. 3000 i de østlige områdene.

Hvordan foregår innkalling til tjeneste?

Innkallingen skal være personlig. Det betyr at en egen innkallingsperson personlig skal overlevere en innkalling i form av et bestemt formular som er stilet til den enkelte. Den innkalte skal så undertegne på at vedkommende har mottatt innkallingen. Innkalling skal ikke kunne skje ved for eksempel telefonoppringning (Liga.net 2014). I innkallingen blir den innkalte bedt om å møte ved et bestemt lokalt militærkontor til en bestemt tid for å registrere seg (Verbyany 2014). Samtidig blir det sendt et innkallingsbrev til skoler, arbeidsplasser, utleiende og andre. Også disse skal innkalle den aktuelle personen. Personer som bor i utlandet, skal bli innkalt av det ukrainske konsulatet.¹⁵ Dersom en person ikke blir funnet, blir vedkommende etterlyst nasjonalt (Migrationsverket 2015).

I praksis følges ofte ikke lovregelen om personlig innkalling. Det er vanlig at innkalling blir sendt per post eller lagt direkte i den innkaltes postkasse (Migrationsverket 2015).

Møter de mobiliserte opp?

Det er en økende andel som forsøker å unndra seg mobilisering. Grytsenko (2015) henviser til militære kilder, og skriver at mange i oblastene Ivano-Frankivsk, Ternopil, Poltava og Zakarpattja ignorerer innkallingen, og flere drar utenlands for sesongarbeid, til blant annet Ungarn, Romania og Russland.

I oblasten Ivano-Frankivsk vest i landet møtte bare 57 prosent av de innkalte reservistene opp til den medisinske undersøkelsen, 37 prosent forlot landet (RIA Novosti 2015b).

I Zakarpattja oblast møtte bare 410 av 1100 innkalte opp til mobiliseringen. I Rivne opplyste militære kilder at de bare klarte å oppfylle 75 prosent av innkallingsplanen (Grytsenko 2015).¹⁶ Institute for War and Peace Reporting (Shynkarenko 2014) siterer en representant for det militære innkallingskontoret i Zhytomyr som hevder at de én dag sendte ut 350 innkallinger, men at ingen møtte opp. Det er i hovedsak eldre folk som møter opp, ifølge denne representanten.

Mange forsøker å unndra seg mobilisering og verneplikt ved å kjøpe seg fri ved bruk av bestikkelser (Novosti Donetska 2014). De militære kommissariatene er massivt infisert av korrupsjon (Global Security u.å.a; Al Jazeera 2014; Lapko 2014). En nyhetskilde (Verbyany 2014) hevder at det er ganske lett å unngå mobilisering. Bestikkelser kan gis til den «rette» tjenestemannen, og det skal også være lett å stikke av; sjansen for at politiet skal prøve å få tak i vedkommende, er liten.

Det er som sagt mange som ikke ønsker å bli mobilisert, og mange møter ikke opp i det hele tatt. UNHCHR (2014, s. 16) hevder at det har vært økende protestaksjoner mot

¹⁵ Mange ukrainere i utlandet er ikke registrert hos sin ambassade, og kan derfor være vanskelig å nå (Migrationsverket 2015).

¹⁶ 4000 var ettersøkt. Mer enn 3000 bodde ikke på den adressen de var registrert på. Flere enn 1000 av de som mottok innkalling, møtte ikke opp på registreringskontoret (Grytsenko 2015).

Respons Ukraina: Mobilisering til militæret

mobiliseringen, og at mødrene til de innkalte ofte spiller en sentral rolle. Noen bestikker også leger for å kunne bli fritatt fra mobiliseringen.

Samtidig er det mange som melder seg frivillig til å kjempe, uten å være innkalt. Noen av dem inngår i paramilitære grupper, enkelte mer eller mindre utenfor myndighetenes direkte kontroll (Wikipedia 2015). Pravyj Sektor (Høyresektoren)¹⁷ i Kherson-regionen opplyser at de har mobilisert rundt 300 frivillige av sine medlemmer. Disse frivillige skulle få to uker med opplæring før eventuell utplassering i Donbass (OSCE 2014).

For hvor lang tid blir man mobilisert?

Valentin Badrak, en militæreksper, uttalte i en nyhetsmelding fra 17. mars 2014 (Chernyshev 2014) at det var noe uklart for hvor lang tid en person blir mobilisert. Dersom det skulle bli innført full unntakstilstand med krigslover, vil det sannsynligvis ikke bli noen tidsbegrensning i det hele tatt, ifølge samme kilde.

18. mars 2015 kunngjorde Forsvarsdepartementet at 35 300 militært personell var klare for dimittering fra samme dag. Disse var blitt innkalt våren og sommeren 2014 i henhold til presidentens dekret om delvis mobilisering av 17. mars 2014 (Kyiv Post 2015b).¹⁸ Demobiliseringen skal etter planen være ferdig 1. mai 2015 (Kyiv Post 2015a). Dermed ser det ut til at de første som ble mobilisert, kommer til å tjenestegjøre i ca. ett år.

Opplæringstiden før aktiv tjeneste

En kilde fra 2014 skriver at de innkalte får en opplæring som strekker seg fra ni dager til to måneder, avhengig av hvilke oppgaver de senere vil bli satt til (Verbyany 2014).

Grytsenko (2015) refererer til Vlasyav Seleznev i generalstaben som sier at de mobiliserte først vil få en opplæring som varer i 26 dager. Deretter venter to uker med kamptrening. Så vil de mobiliserte bli sendt til anti-terroroperasjonsområdene.

Liga Novosti (2015) refererer til Vladimir Talalay i generalstaben som sier at det først er en ti dagers periode med grunnopplæring. Deretter følger en periode på 26 dager med ren militær trening. Den siste forberedelsestiden består av opp til 15 dager med kamptrening i militære enheter. Ingen skal bli sendt til stridsområdene uten å ha gjennomgått denne opplæringen, ifølge Talalay. På den annen side har ingen som blir mobilisert til militæret noen juridisk rett til å nekte å bli sendt til anti-terroroperasjonsområdene, ifølge den militære kilden.

Straff for å unndra seg mobilisering

Straff for ikke å møte til registrering

I mai 2014 fikk Lov om administrative overtredelser (1984) en ny bestemmelse, § 210-1, som omhandler reaksjoner for ikke å møte ved innkalling til mobilisering. Straffene er noe høyere enn ved unnlattelse fra å møte til ordinær verneplikt. Ved første gangs uteblivelse er straffen

¹⁷ Se mer om Pravyj Sektor i en Landinfos respons av 3. juli 2014 (Landinfo 2014).

¹⁸ De som nå kunne forlate stridsområdene, hadde kommet fra alle deler av landet, ifølge Forsvarsdepartementet.

Respons Ukraina: Mobilisering til militæret

170–510 UAH,¹⁹ mens den for offentlige tjenestemenn er 510–1700 UAH. Ved andre gangs uteblivelse er strafferammene henholdsvis 510–1700 UAH og 1700–5100 UAH (TSN.ua 2015).²⁰

En innkalling skal, som tidligere nevnt, alltid være personlig. Enhver annen form for innkalling er ugyldig (Liga Novosti 2015). Hvis den formelle prosedyren for innkalling ikke er fulgt, for eksempel ved at innkallingen bare har blitt lagt i postkassa, kan man helt enkelt hevde at man ikke har blitt innkalt (Migrationsverket 2015).²¹

Dersom den innkalte ikke møter etter andre gangs innkallelse, blir saken sendt over til domstolene for straffeforfølgning. Straffelovens (2001) § 336 har en strafferamme på to-fem år i fengsel for alminnelig unndragelse.

Det er også bøter av ulik størrelse for brudd på andre bestemmelser om mobilisering, for eksempel for bevisst å ødelegge militærboken (Prestupnosty.net 2014a). En lovendring²² av 20. mai 2014, som trådte i kraft 8. juni, førte til at flere forhold kunne bøtelegges (De Visu 2014).

Straff for desertering

§ 408 i straffeloven (2001) definerer desertering og setter som utgangspunkt en straff på to-fem år i fengsel. Dersom desertering skjer med våpen i hånd, eller som en organisert handling av flere (§ 408, 2), er strafferammen fem-ti år i fengsel. Dersom det er erklært krigstilstand, eller desertering skjer i strid (§ 408,3), økes den maksimale straffen til tolv år i fengsel.

Migrationsverket (2015) hevder at de fleste dommer som har falt «under senere tid» har vært etter andre og tredje ledd i § 408, og normalstraffen har vært sju år i fengsel.

Prestupnosty.net (2014e) melder at to mobiliserte ble ilagt to års fengselsstraff av distriktsdomstolen i Poltava for å ha uteblitt fra tjenesten i en måned. I august 2014 fikk tre sersjanter sju års fengselsstraff hver for desertering. Men i dommen inngikk også straff for blant annet ran (Prestupnosty.net 2014d).

Ifølge president Porosjenko deserterte så mange som 30 prosent av de innkalte i den første runden av mobilisering som startet 17. mars 2014. I den fjerde runden av innkallinger som startet 20. januar 2015, var det under 1 prosent som deserterte (UT Ukraine Today 2015).

Straff i praksis for unndragelse av mobilisering

I slutten av januar 2015 opplyste viseforsvarsministeren at det er registrert vel 7400 tilfeller av ulike former for unndragelse fra mobiliseringen. Det er åpnet 1336 straffesaker, og dom

¹⁹ 1 UAH = ca. 0,33 NOK.

²⁰ Kilden angir straffene i absolutte tall. Lov om administrative overtredelser (1984) opererer ikke med disse tallene, men derimot med x antall ganger minsteinntekt, avhengig av overtredelse. Det er altså TSN.ua som har regnet seg fram til disse tallene.

²¹ Migrationsverkets primære kilde er to advokater knyttet til den svenske ambassaden i Kiev.

²² Lovens tittel i engelsk oversettelse: «On amendments to certain legislative acts on the improvement of the defense and mobilization issues during mobilization».

har falt i 160 av dem. De aller fleste har fått bøter eller betinget fengselsstraff (RIA Novosti 2015b).²³

Kyiv Post (2014) skriver at det i perioden april–august 2014 ble åpnet over 1000 straffesaker om unndragelse. De fleste av dem ble etterforsket for brudd på § 336 i straffeloven (2001).

Straffene for å unndra seg mobilisering (§336), er i prinsippet bygd opp på samme måte som ved ordinær militærtjeneste (§335) (Migrationsverket 2015). I praksis, i den grad § 336 blir anvendt, er normalstraffen to år i fengsel, ifølge Migrationsverket (2015).

UNHCR (2015) henviser til offisielle registre som viser at i perioden 1. januar – 8. desember 2014 ble 32 personer dømt for unndragelse av obligatorisk militærtjeneste (§335) eller mobilisering (§ 336). Til sammenligning var det ingen i 2013. En studie gjort i august 2014 av 16 av de 32 sakene viste at alle som ble dømt hadde fått bøter, samfunnsstraff eller betinget dom (Juridisk rådgivning Krivoj Rog 2015).

I den tredje runden av mobilisering som sluttet 6. september 2014, var det bare 10 prosent av de innkalte i oblasten Lviv som møtte opp. Zaxid.net (2014) meldte 25. september 2014 at ingen var blitt straffet for unndragelse.

Potensiell opptrapping av mobiliseringen gjennom ulike bølger

Da Ukraina vedtok å innføre delvis mobilisering i 2014, ble det også vedtatt en plan for eventuell opptrapping. Innkallingene i 2014 inngikk i den såkalte første bølgen av mobilisering. Dersom det skulle bli behov for det, kan det skje en opptrapping med en andre, tredje og fjerde bølge av innkallinger. Dette innebærer at rekrutteringsgrunnlaget vil bli utvidet med stadig nye grupper (Liga.net 2014; Prestupnosty.net 2014a; Chernyshev 2014)²⁴.

Ifølge den opprinnelige planen skulle følgende grupper være aktuelle for mobilisering i de ulike bølgene:

I den første bølgen ville menn og kvinner innenfor følgende grupper kunne bli innkalt:

- Frivillige, inntil 45 år gamle.²⁵
- Offiserer og underoffiserer med en bestemt militær kvalifikasjon og erfaring, inntil 45 år gamle.
- Menige reservesoldater med militær erfaring²⁶, inntil 40 år gamle.

I en eventuell andre bølge kan personer innenfor følgende grupper bli innkalt:

- Offiserer og underoffiserer med en hvilken som helst militær spesialitet, inntil 45 år gamle.²⁷

²³ Opplysningene fra viseforsvarsministeren, Ivan Rusnak, ble gitt under en høring i Parlamentet. Rusnak ga samtidig uttrykk for at han selv syntes straffene var for milde (RIA Novosti 2015b).

²⁴ Disse nyhetskildene henviser til ulike lover, særlig «lov om forberedelse til mobilisering og mobilisering», som gjaldt under de to første innkallingene, og «lov om delvis mobilisering» som ble vedtatt 23. juli 2014. Kildene har også intervjuet bl.a. representanter for Ukrainas National Security and Defense Council (RNBO), som er det sentrale rådgivende organet for presidenten og parlamentet i militære spørsmål.

²⁵ Tallene for aldersgrenser er hentet fra en nyhetsmelding datert 17. mars 2014 (Prestupnosty.net 2014a). Etter den tid er grensene blitt hevet.

²⁶ Liga.net (2014) skriver at de menige må ha erfaring fra krigstid, mens Prestupnosty.net (Chernyshev 2014) ikke nevner et slikt vilkår.

Respons Ukraina: Mobilisering til militæret

- De som er med i en reservearmé, og har militær erfaring, inntil 40 år gamle.
- De høyeste offiserene i alle militære spesialenheter, inntil 60 år gamle.

I en eventuell tredje bølge kan personer innenfor følgende grupper bli mobilisert:

- 18 år gamle soldater.
- Kvinner (blant andre leger, sykepleiere og tekniske spesialister), inntil 50 år gamle.
- De som ikke har tjenestegjort og som ikke har et eget fritakelsesdokument (Liga.net 2014; Prestupnosty.net 2014a; Chernyshev 2014).

I en eventuell fjerde bølge vil det bli full mobilisering. Da er det full krig. Enhver som kan bære våpen, vil kunne bli mobilisert.²⁸

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema, og kildegrunnet er ikke alltid like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor korte frister og inneholder gjerne lite bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Aljazeera (2014, 3. juli). Ukraine president vows to end army corruption. *Aljazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/news/europe/2014/07/ukraine-president-vows-end-army-corruption-20147381129281468.html> [lastet ned 16. april 2015]
- Chernyshev, R. (2014, 17. mars). Conscription: that it is necessary to know about partial mobilization. *Prestupnosty.net*. Tilgjengelig fra <https://news.pn/en/public/99461> [lastet ned 25. august 2014]
- De Visu (2014, 23. juni). 16–20 July 2014. The liability for violation of Mobilization Law has been increased. *De Visu*. Tilgjengelig fra <http://devisu.ua/en/weekly/6096-16-20-july-2014-the-liability-for-violation-of-mobilization-law-has-been-increased> [lastet ned 29. august 2014]
- Global Security (u.å.a). Military Personnel. *Global Security*. Tilgjengelig fra <http://www.globalsecurity.org/military/world/ukraine/personnel.htm> [lastet ned 30. mars 2015]
- Global Security (u.å.b.). Volunteers. *Global Security*. Tilgjengelig fra <http://www.globalsecurity.org/military/world/ukraine/volunteers.htm> [lastet ned 30. mars 2015]

²⁷ Reserveoffiserer som ikke har tjenestegjort, for eksempel de som har fått sin militære grad ved et sivil universitet, skal ikke bli innkalt, fordi det ikke er nødvendig. Ukraina har allerede rundt 20 000 reserveoffiserer med praksis fra militæret, ifølge Andriy Lysenko, talsmann for Ukrainas National Security and Defense Council (RNBO) (Liga.net 2014).

²⁸ I en periode med full mobilisering må den enkelte ha tillatelse til å skifte bosted (Liga.net 2014).

Respons Ukraina: Mobilisering til militæret

- Grytsenko, O. (2015, 9. februar). Not everyone answering Ukraine's call to mobilize for war. Kiev: *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/kyiv-post-plus/not-everyone-answering-ukraines-call-to-mobilize-for-war-380055.html#> [lastet ned 24. mars 2015]
- Interfax-Ukraine (2014, 24. juli). Ukraine to increase number of army bases, create rotation conditions - General Staff. *Interfax-Ukraine*. Tilgjengelig fra <http://en.interfax.com.ua/news/general/215257.html> [lastet ned 25. oktober 2014]
- Kyiv Post (2014, 19. august). Over 1,000 criminal inquiries into Ukrainian draft evasion. Kiev: *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/over-1000-criminal-inquiries-into-ukrainian-draft-evasion-361224.html#> [lastet ned 24. mars 2015]
- Kyiv Post (2015a, 14. januar). Poroshenko orders partial military mobilization. Kiev: *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/poroshenko-orders-partial-military-mobilization-377425.html> [lastet ned 27. mars 2015]
- Kyiv Post (2015b, 18. mars). Defense Ministry says demobilization starts in Ukraine. Kiev: *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/defense-ministry-demobilization-starts-in-ukraine-383805.html> [lastet ned 24. mars 2015]
- Landinfo (2014, 3. juli). *Ukraina: Pravyj Sektor (Høyresektoren)*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2916/1/2916_1.pdf [lastet ned 14. april 2015]
- Lapko, A. (2014, 7. oktober). Ukraine's Own Worst Enemy. *New York Times*. Tilgjengelig fra http://www.nytimes.com/2014/10/08/opinion/in-war-time-corruption-in-ukraine-can-be-deadly.html?_r=2 [lastet ned 16. april 2015]
- Juridisk rådgivning Krivoj Rog (2015, 11. mars). *Кримінальна відповідальність за ухилення від призову на мобілізацію [Straffeansvar for å unnlate å møte til mobilisering]*. Krivoj Rog: Juridisk rådgivning Krivoj Rog. Tilgjengelig fra <http://advocat.dp.ua/publication.html> [lastet ned 16. april 2015]
- Liga.net (2014, 23. juli). Partial mobilization: why is it necessary and who should await summons. *Euromaidan Press*. Tilgjengelig fra <http://euromaidanpress.com/2014/07/23/partial-mobilization-why-is-it-necessary-and-who-should-await-summons/> [lastet ned 25. august 2014]
- Liga Novosti (2015, 13. januar). Говорит Генштаб: 17 фактов о четвертой волне мобилизации. [Generalstaben: 17 fakta om den fjerde runden med mobilisering]. *Liga Novosti*. Tilgjengelig fra <http://news.liga.net/articles/politics/4750710-govorit-genshtab-17-faktov-o-chetvertov-volne-mobilizatsii.htm> [lastet ned 27. mars 2015]
- [Lov om administrative overtredelser] (1984). *The Code of Ukraine About Administrative Offences*. Tilgjengelig fra CIS-Legislation.com <http://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=8653> [lastet ned 7. april 2015]

Fulltekst av loven kun tilgjengelig med abonnement.

- Migrationsverket (2015, 16. mars). *Ukraina. Militærtjenstgjøring, mobilisering och desertering*. [s.l.]: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=34313> [lastet ned 24. mars 2015]
- Novosti Donetsk (2014, 30. mai). Украинские призывники участвовать в АТО не рвутся [Det er ingen hast med å la rekrutter delta i ATU]. *Novosti Donetsk*. Tilgjengelig fra <http://lenta.donetsk.ua/society/2014/05/30/40628.html> [lastet ned 27. mars 2015]
- OSCE (2014, 17. juli). *Latest news from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine, based on information received until 18:00 hrs, 16 July*. Kiev: OSCE. Tilgjengelig fra <http://www.osce.org/ukraine-smm/121389> [lastet ned 4. september 2014]
- Podrobnosti (2014, 26. desember). Мобілізація 2015: кого заберуть воювати [Mobilisering 2015: Hvem vil bli valgt ut for å slåss?]. *Podrobnosti*. Tilgjengelig fra <http://podrobnosti.ua/1009151-mobilizatsija.html> [lastet ned 26. mars 2015]

Respons Ukraina: Mobilisering til militæret

- Press office of President Petro Poroshenko (2015, 19. januar). *President approved Law "On Partial Mobilization"*. Kiev: Press office of President Petro Poroshenko. Tilgjengelig fra <http://www.president.gov.ua/en/news/32076.html> [lastet ned 27. mars 2015]
- Prestupnosty.net (2014a, 17. mars). Rada voted for partial mobilization in Ukraine. *Prestupnosty.net*. Tilgjengelig fra <https://news.pn/en/politics/99413> [lastet ned 25. august 2014]
- Prestupnosty.net (2014b, 22. juli.). During mobilization in army can call to 60 thousand people. *Prestupnosty.net*. Tilgjengelig fra <https://news.pn/en/politics/109577> [lastet ned 25. august 2014]
- Prestupnosty.net (2014c, 23. juli.). Poroshenko exempted students and graduate students of day form of education from mobilization. *Prestupnosty.net*. Tilgjengelig fra <https://news.pn/en/public/109681> [lastet ned 25. august 2014]
- Prestupnosty.net (2014d, 15. august). The soldiers caught in Nikolayevshchina - deserters were given for seven years of prison and deprived of ranks. *Prestupnosty.net*. Tilgjengelig fra <https://news.pn/en/criminal/111866> [lastet ned 24. mars 2015]
- Prestupnosty.net (2014e, 4. november). In Poltavshchina the court gave to two soldiers for two years of prison for desertion. *Prestupnosty.net*. Tilgjengelig fra <https://news.pn/en/criminal/117652> [lastet ned 24. mars 2015]
- RIA Novosti (2015a, 15. januar). Генштаб разъяснил, кого коснется новая волна мобилизации на Украине [Generalstaben forklarer hvem som blir berørt av en ny runde med mobilisering]. *RIA Novosti*. Tilgjengelig fra <http://ria.ru/world/20150115/1042654142.html> [lastet ned 24. mars 2015]
- RIA Novosti (2015b, 31. januar). Против 7,4 тыс "уклонистов" от мобилизации уже заведены уголовные дела [7400 straffesaker er allerede reist mot de som har unndratt seg mobilisering]. *RIA Novosti*. Tilgjengelig fra <http://ria.com.ua/society/20150131/362816350.html> [lastet ned 24. mars 2015]
- Shynkarenko, O. (2014, 26. juni). Volunteers Bolster Ukraine's Fighting Force. *IWPR*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/volunteers-bolster-ukraines-fighting-force> [lastet ned 26. august 2014]
- [Straffeloven] (2001). *Criminal Code of Ukraine*. Tilgjengelig fra Legislationonline <http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/16257/preview> [lastet ned 25. august 2014]
- TSN.ua (2015, 22. januar). Как украинцев накажут за уклонение от мобилизации: штрафы и тюрьма [Slik blir ukrainere straffet for unndragelse av mobilisering: bøter og fengsel]. *TSN.ua*. Tilgjengelig fra <http://ru.tsn.ua/ukravina/kak-ukraincey-nakazhut-za-uklonenie-ot-mobilizacii-shraty-i-tyurma-406679.html> [lastet ned 30. mars 2015]
- UNHCHR, dvs. United Nations High Commissioner for Human Rights (2014, 17. august). *Report on the human rights situation in Ukraine*. Genève: UNHCHR. Tilgjengelig fra <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UkraineReport28August2014.pdf> [lastet ned 1. september 2014]
- UNHCR (2015, 15. januar). *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine – Update II*. [s.l.]: UNHCR. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/docid/54c639474.html> [lastet ned 16. april 2015]
- UPI (2013, 3. oktober). Ukraine to end military conscription after autumn call-ups. *UPI*. Tilgjengelig fra http://www.upi.com/Top_News/Special/2013/10/03/Ukraine-to-end-military-conscription-after-autumn-call-ups/UP1-95521380772920/ [lastet ned 28. august 2014]
- UT Ukraine Today (2015, 22. mars). President Poroshenko reveals 30% of Ukrainian conscripts deserted in early days of conflict. *UT Ukraine Today*. Tilgjengelig fra <http://uatoday.tv/politics/president-poroshenko-reveals-30-of-ukrainian-conscripts-deserted-in-early-days-of-conflict-416833.html> [lastet ned 24. mars 2015]
- Verbyany, V. (2014, 7. august). Ukraine's Military Draft Brings War Home for Thousands. *Bloomberg Businessweek*. Tilgjengelig fra <http://www.businessweek.com/articles/2014-08-07/ukraines-military-draft-brings-war-home-for-thousands> [lastet ned 29. august 2014]

Respons Ukraina: Mobilisering til militæret

- Zaxid.net (2014, 25. september). На Львівщині 90% чоловіків ховаються від призову [I Lviv gjemmer 90 % av mennene seg for mobilisering]. *Zaxid.net*. Tilgjengelig fra http://zaxid.net/news/showNews.do?na_lvivshini_90_cholovikiv_hovavutsya_vid_prizovu&objectId=1323713 [lastet ned 30. mars 2015]
- Wikipedia. *War in Donbass*. (Sist endret 20. april 2015). Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Donbass [lastet ned 20. april 2014]

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.